

12. Шрамко О. І. Основний музичний інструмент: алгоритми методики : навч.-метод. посіб. для студ. муз. факультетів вищих пед. закладів. Кривий Ріг : Видавничий дім, 2008. 219 с.

REFERENCES

1. Burska, O. P. (2005). Metodichni osnovy rozvytku muzychno-vykonavskoho myslennia studentiv u protsesi fortepiannoї pidhotovky: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.02 [Methodical foundations of the development of musical and performing thinking of students in the process of piano training] Kyiv, 20 s. [in Ukrainian]

2. Volkova, N. P. (2006). Profesiino-pedahohichna komunikatsiia : navchalnyi posibnyk. [Professional and pedagogical communication: study guide]. Kyiv. VTs «Akademiia», 256 s. [in Ukrainian]

3 Vorobkevich, T. P. (2001). Metodyka vykladannia hry na fortepiano. [Methodology of teaching piano playing]. Lviv : Lohos, 223 s. [in Ukrainian]

4. Gryzoglazova, T. I. (2015). Pedahohichni aspekty pidhotovky maibutnikh uchyteliv muzyky do publichnoho vystupu u protsesi fortepiannoho navchannia. [Pedagogical aspects of preparing future music teachers for public performance in the process of piano training]. Naukovyi chasopys. Serii 14: Teoriia i metodyka mystetskoї osvity. Vyp. 18 (23). Ch. I. Kyiv : NPU imeni M. P. Drahomanova, S. 178–182. [in Ukrainian]

5. Davydov, M.A. (2015). Muzychno-vykonavska maisternist. [Musical performance skill]. Vykonavska maisternist muzykantiv-instrumentalistiv : zb. mat. Vseuk. nauk. konf. «Vykonavska maisternist muzykantiv-instrumentalistiv: istoriia, teoriia ta metody formuvannia». Kyiv : Vyd. tsentr KNUKiM, S. 36–38. [in Ukrainian]

6. Liashenko, O. D. (2001). Khudozhno-pedahohichna interpretatsiia muzychnoho tvoriv v profesiinii pidhotovtsi maibutnikh vchyteliv muzyky: [Artistic and pedagogical interpretation of a musical work in the professional training of future music teachers] dys. kand. ped. nauk : 13.00.02. Kyiv S. 211. [in Ukrainian]

7. Mozgalova, N. G. (2015). Adaptatsiia do kontsertnykh vystupiv yak zahalnomuzychna problema. [Adaptation to concert performances as a general musical problem]. Naukovyi chasopys. Serii 14: Teoriia i metodyka mystetskoї osvity. Vyp. 18 (23). Ch. I. Kyiv : NPU imeni M. P. Drahomanova, S. 163–166. [in Ukrainian]

8. Osvitno-profesiina prohrama 025.00.03 «Instrumentalne vykonavstvo (fortepiano)». (2021). [Educational and professional program 025.00.03 "Instrumental performance (piano)". pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoї osvity za haluzziu znan 02 «Kultura i mystetstvo» spetsialnosti 025 «Muzychne mystetstvo» / Kyiv. un-t im. B. Hrinchenka. Kyiv. 24 s. [in Ukrainian]

9. Plyachenko, T. M. (2013). Profesiina diialnist kerivnyka muzychno-instrumentalnoho kolektyvu [Professional activity of the head of the musical-instrumental team] : navch. posib. dlia

stud. vyshch. navch. zakladiv. Kyiv : Kyiv. un-t im. B. Hrinchenka, 112 s. [in Ukrainian]

10. Tarapata-Bilchenko, L. G. (2004). Filosofiia muzyky. [Philosophy of music]: navch. posib. dlia studentiv ta mahistrantiv fakultetu mystetstv. Sumy: SumDPU im. A. S. Makarenka, 76 s. [in Ukrainian]

11. Tretyak, O. P. (2023). Rozvytok kompetentnosti pedahohichnoho partnerstva. [Development of pedagogical partnership competence]. Aktualni pytannia humanitarnykh nauk: mizhvuzivskiyi zb. nauk. prats molodykh vchenykh Drohobyskoho DPU imeni Ivana Franka, 61 (3), S. 155-161. [in Ukrainian]

12. Shramko, O. I. (2008). Osnovnyi muzychnyi instrument. [The main musical instrument]: alhorytmy metodyky : navch.-metod. posib. dlia stud. muz. fakultetiv vyshchykh ped. zakladiv. Kryvyi Rih : Vydavnychiy dim, 219 s. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ЛЯШЕНКО Ольга Дмитрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри інструментально-виконавської майстерності Інституту мистецтв і хореографії Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Наукові інтереси: професійна підготовка інструменталістів-виконавців в умовах університетської освіти; методика викладання інструментально-виконавських дисциплін у вищій школі.

ГАРКУША Людмила Іванівна – старший викладач кафедри інструментально-виконавської майстерності Інституту мистецтв і хореографії Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Наукові інтереси: професійна підготовка інструменталістів-виконавців в умовах університетської освіти; методика викладання інструментально-виконавських дисциплін у вищій школі.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

LIASHENKO Olha Dmytrivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Instrumental and Performance Skills of the Art Institute and Choreography, named after Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University.

Scientific interests: professional training of instrumentalists-performers in the context of university education; methods of teaching instrumental and performing disciplines in higher education.

HARKUSHA Liudmyla Ivanivna – is a Senior Lecturer at the Department of Instrumental and Performance Skills of the Art Institute and Choreography, named after Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University.

Scientific interests: professional training of instrumentalists-performers in the context of university education; methods of teaching instrumental and performing disciplines in higher education.

Стаття надійшла до редакції 11.05.2024 р.

УДК 378.147:316.6(045)

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-214-244-249

ЛЯШЕНКО Ростислав Олександрович –

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти
Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3554-8861>
e-mail: r.ljashenko@gmail.com

БАБЕНКО Тетяна Васиївна –
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти
Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5085-2779>
e-mail: babenkot80@gmail.com

ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

В статті на основі аналізу наукової літератури та власного практичного досвіду визначено особливості проєктної діяльності як засобу соціалізації особистості в процесі професійної підготовки; обґрунтовано закономірності та взаємозалежності використання проєктів в освітньому процесі з метою засвоєння соціальних норм, зокрема навичок комунікації і спілкування, необхідних як для реалізації успішного проєкту, так і отримання особистістю соціального досвіду корисного для особистісного та професійного зростання. Аргументовано роль проєктної діяльності як цілеспрямовано створеного середовища соціалізації особистості та її вплив на ефективність професійної підготовки та становлення. Здобувачі освіти навчаючись у такому середовищі, що надає можливість особистості актуалізувати та реалізувати свій потенціал, шляхом розвитку суб'єктності, активного включення у процес організації та самоврядування в освітній діяльності не може не відобразитись позитивно на підсиленні конкурентоздатності молодого покоління та швидкій адаптації в системі соціальних та професійних відносин в майбутньому. Зроблено висновок, що проєктна діяльність є ефективним засобом соціалізації особистості у процесі професійної підготовки. Продуктом включення індивіда у процес соціалізації шляхом залучення до спільної діяльності, об'єднаної визначеною метою є отримання цінного соціального досвіду, інтеріоризація норм, цінностей задля позитивної адаптації та орієнтуванні особистості в складному просторі суспільних відносин. Проєктна діяльність організована з опорою на механізми і принципи соціалізації особистості стає середовищем, де особистість отримує знання і навички, необхідні для теперішньої і майбутньої ситуації її соціо-професійного становлення і зростання. Різносторонній спектр міжособистісної взаємодії у процесі проєктної роботи розвиває комунікаційну, громадянську, лідерську та інші компетентності, сприяє усвідомленню визначеної тимчасової або тривалої соціальної ролі, розуміння і усвідомлення значення особистого внеску у спільну справу.

Ключові слова: проєктна діяльність, проєкти, особистість, комунікація, соціалізація, засоби соціалізації, професійна підготовка.

LIASHENKO Rostyslav Oleksandrovych –

Candidate of Pedagogical Sciences,

Associate Professor of the Department of Pedagogy and Special Education,

Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3554-8861>

e-mail: r.ljashenko@gmail.com

BABENKO Tetiana Vasylivna

Candidate of Pedagogical Sciences,

Associate Professor of the Department of Pedagogy and Special Education,

Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5085-2779>

e-mail: babenkot80@gmail.com

PROJECT ACTIVITY AS A MEANS OF PERSONALITY SOCIALIZATION IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL TRAINING

Peculiarities of project activity as a means of socialization of the individual in the process of professional training have been determined on the basis of the analysis of scientific literature and own practical experience; the regularities and interdependence of the use of projects in the educational process with the aim of learning social norms, in particular communication and communication skills, necessary both for the implementation of a successful project and for the individual to obtain social experience useful for personal and professional growth have been substantiated. The role of project activity as a purposefully created environment of socialization of the individual and its influence on the effectiveness of professional training and formation has been argued. Education seekers studying in such an environment, which provides an opportunity for individuals to actualize and realize their potential, through the development of subjectivity, active inclusion in the process of organization and self-governance in educational activities cannot fail to have a positive effect on strengthening the competitiveness of the younger generation and faster adaptation in the system of social and professional relations in the future. It was concluded that the project activity is an effective means of socialization of the individual in the process of professional training. The product of the inclusion of an individual in the process of socialization through involvement in common activities united by a defined goal is the acquisition of valuable social experience, the internalization of norms and values for positive adaptation and orientation of the individual in the complex space of social relations. Project activity organized based on the mechanisms and principles of socialization of the individual becomes an environment where the individual will acquire the knowledge and skills necessary for the current and future situation of his/her socio-professional formation and growth. The diverse spectrum of interpersonal interaction in the process of project work develops communication, civic, leadership and other competencies, promotes awareness of a certain temporary or long-term social role, understanding importance of personal contribution to a common cause.

Key words: project activity, projects, personality, communication, socialization, means of socialization, professional training.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Вища освіта є важливим фактором подальшої європейської інтеграції України. Відповідаючи на вимоги часу, вища освіта, повинна будуватися на ідеології розвитку і якісно змінюватися. Серед існуючих видів інноваційної освітньої діяльності одним із найбільш популярних в сучасному освітньому просторі є проєктна діяльність. Постійно оновлюваний контекст

модернізації освіти вимагає нових підходів до організації професійної підготовки, що створює креативне, сучасне і пізнавальне середовище. Здобувачі освіти навчаючись у такому середовищі, що надає можливість особистості актуалізувати та реалізувати свій потенціал, шляхом розвитку суб'єктності, активного включення у процес організації та самоврядування в освітній діяльності не може не відобразитись позитивно на підсиленні

конкурентоздатності молодого покоління та швидшій адаптації в системі соціальних та професійних відносин в майбутньому.

Належним чином організована проектна діяльність дозволяє вдало імплементувати сміливі ідеї та рішення молоді в процесі професійної підготовки, оскільки вона є тією соціальною групою, в якій як правило народжуються новації, пропозиції та покращення. Все це може бути вдало оформлене і спрямоване водночас на суспільну і особисту користь. Привабливі проекти і проактивна участь в них, відчуття задоволення в процесі активного залучення на основі свідомої мотивації, почуття успіху від отриманого бажаного результату, або навіть ряду невеликих але значущих вдач привносить в процес здобування освіти дихотомію корисного і приємного.

Організація проектів на основі налагодженої конструктивної та плідної співпраці обов'язково вимагають ефективної комунікації, необхідних соціальних навичок, інтеграція учасників в середовище проектної діяльності на принципах взаємної ввічливості, взаєморозуміння, товариськості та спільної командної роботи при збереженні своєї ідентичності та врахування соціальної позиції, розподілу ролей та обов'язків тощо. Особливості вияву різних аспектів такої міжособистісної взаємодії пояснюються в психолого-педагогічних дослідженнях процесом соціалізації.

Недостатнє висвітлення питання проектної діяльності як засобу соціалізації особистості в процесі професійної підготовки у вітчизняних джерелах та водночас фрагментарна теоретична і практична розробленість також підкреслює актуальність нашого дослідження.

Мета статті – на основі аналізу наукової літератури та власного практичного досвіду визначити особливості проектної діяльності як засобу соціалізації особистості в процесі професійної підготовки; обґрунтувати закономірності та взаємозалежності використання проектів в освітньому процесі з метою засвоєння соціальних норм, зокрема навичок комунікації і спілкування, необхідних як для реалізації успішного проекту, так і отримання особистістю соціального досвіду корисного для особистісного та професійного зростання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання педагогічних і психологічних особливостей професійної підготовки здобувачів освіти до майбутньої професійної діяльності порушується в парадигмі вітчизняних наукових праць Капської А. Й., Сисоєвої С. О., Зязюна І. А., Шевченко П. І., Бех І. Д., Лебедика М. П., Гребенюк Г. Є., Дубасенюк О. А., Протас О. Л., Боровець О. В., Соичук О. Л. та ін.

Особливості проектної діяльності в системі освіти висвітлено в працях Ізбаш С. С., Купенко О. В., Цимбалару А. Д., Онопрієнко О. В., Єрмаков І. Г., Трунова В. А., Галіцина Л. В., Литвинюк Г. І., Когут О. І., Кульматицька О. Р., Єрмакова І. Г., Рагушної А. М., Коровай О. М., Онопрієнко О. В., Аніщенко В. М.,

Кулаєвої Н. В., Товканець Г. В., Кузьма-Качур М. І. та ін.

Різні аспекти соціалізації та соціального розвитку особистості досліджували Рудкевич Н. І., Рахманов О. А., Білик О. М., Білодід В. М., Хвашевська О. О., Новгородський Р. Г., Москаленко В. В., Орбан-Лембрик Л. Е. та ін.

Особливості реалізації проектів в різних сферах вивчались у працях закордонних дослідників Хігні Дж., Філлінг П. Дж., Льюїс Дж. П., Такмен Б. В. та ін.

Виклад основного матеріалу дослідження. Соціальне та професійне становлення індивіда відбувається за загальноприйнятими у педагогічній галузі закономірностями і принципами, наявністю відповідних спеціально створених умов та позитивних впливів на особистість у середовищах цілеспрямованої соціалізації. В різноманітні форм і методів педагогічної взаємодії, які активно застосовуються в соціо-професійних середовищах закладів, які здійснюють професійну підготовку, проектна діяльність посідає вагомe місце. Будучи інноваційною, така діяльність передбачає наявність новітніх елементів взаємодії її учасників з метою ефективного вирішення задач різних рівнів. Ці елементи, як правило, спрямовуються на мотивацію особистості, підсилення інтересу до активної і свідомої участі, усвідомлення перспектив розвитку в особистісному плані. Вивчення наукової літератури дозволило виокремити до таких елементів технології організації командної роботи, шляхів обміну соціокультурним досвідом, оновлення способів засвоєння цінностей та норм поведінки для успішної інтеграції та залучення особистості в креативний процес підготовки та реалізації проектної діяльності.

Розуміння поняття проектної діяльності в широкому сенсі здебільшого асоціюється з певним комплексним завданням, яке залучає здобувачів до глибокого і детального вивчення певної теми чи проблеми, що часто потребує дослідження, активної співпраці та застосування набутих навичок для отримання значимого кінцевого результату, часто у вигляді продукту.

Подібно до зусиль організаторів педагогічного процесу, які часто зосереджуються на створенні і розвитку колективу з дифузної групи, в проектній діяльності великий обсяг роботи відбувається в напрямку перетворення проектної групи в команду.

Неспроможність ініціювати побудову власної команди може призвести до того, що вона буде більше схожа на групу, ніж команду. У групі люди можуть брати участь у діяльності, але водночас не відчувати прихильності до більшості дій [8, с. 210]. В джерелах літератури зустрічаються різні моделі, що описують етапи, які групи проходять на шляху до свого становлення як команди. Однак однією з найпопулярніших є використання таких термінів цих «метаморфоз» групи як: 1) формування 2) шторми 3) нормування 4) виконання.

Вище згадані стадії були запропоновані Б. Такменом, який пізніше додав ще п'яту стадію 5) перерва. Згідно цієї теорії, перша стадія характеризується пануванням в групі атмосфери невизначеності; учасники знайомляться і прагнуть

зрозуміти свою роль, їх поведінка ввічлива та обережна. Друга фаза «шторми» є фазою суперечок та напруженості, активного самовираження та прагнення очолити лідерство. В «нормуванні» спостерігається більша злагожденість в рішеннях, виникають внутрішні норми характерні для групи, формується самоусвідомлення. У фазі виконання, визначені в групі ролі стають зрозуміли і чіткими, в команді вже є самоврядування та вона здатна до самоорганізації. Окреслені задачі вдало вирішуються без потреби у зовнішньому керівництві. З рештою, фінальна фаза після досягнення мети характеризується емоціями меланхолії у зв'язку з припиненням спільної діяльності, зміною у складі команди та рефлексією для подальшого застосування знань вже в новій ситуації [10].

Розуміння процесу соціалізації Т. Парсонсом розглядається у інтеграції особистості в соціальну систему шляхом інтеріоризації норм, що є центральною ідеєю в його теорії [9]. Ці норми і цінності засвоєні в суспільстві стають частиною структури самої особистості. Згідно з Парсонсом вживання в соціальні ролі і вивчення стандартів поведінки індивідом відбувається за участі інституту сім'ї та інших значущих осіб; вчинки індивіда зумовлюються культурними цінностями і нормами, інтеріоризованими в суспільстві.

Професійна сфера життєдіяльності особистості не позбавлена необхідності спілкування між учасниками цього середовища. Насамперед, в левій частці професій навички спілкування і соціальної взаємодії виходить на передній план. Розвиток всіх стадій соціалізації особистості впродовж життя взаємозумовлюють одна одну як в позитивному, так і негативному ключі. Від ефективності залучення особистості до соціалізаційних процесів під час професійної підготовки залежить успішність її адаптації до безпосередньої трудової діяльності.

Соціалізація по своїй сутності є процесом передавання норм (поведінки), які є прийнятними і неприйнятними в суспільстві, спільноті, групі. В контексті стадії «нормування» Такмена, де формуються нові правила співіснування групи для реалізації проектної діяльності, слухним буде віднести пропозицію Філдінга П. Дж. Щодо експліцитних та імпліцитних правил в команді проекту. Він пропонує ідею двох видів правил (писаних і неписаних), які управлінська команда проекту має розуміти і застосовувати. Автор наголошує на необхідності залучення до управлінської команди проекту обізнаних у загальній культурі організації. В тих випадках, де інші можуть убачати нелогічні суперечності, ця команда ясно бачитиме, який підхід має бути в проєкті до кожної ситуації, зважаючи на їхній досвід, знання, не спираючись на лише теорію. Він також додає, що в колективній роботі вірогідність отримати вищі результати більша, ніж сукупність індивідуальних результатів. Управлінська команда може ефективно провести проєкт через організаційні тонкощі [7].

Значущість ефективної комунікації при формуванні команди є очевидним. Злагоджена

комунікація є запорукою належного делегування обов'язків, визначення ролей, знаходження взаєморозуміння та зменшення вірогідності виникнення конфліктних ситуацій та суперечок. Навички комунікації розвиваються власне і внаслідок вдалого вирішення конфліктів, підсилюють координацію дій в діяльності команди, вносять вагомий елемент конструктивного в спілкування між учасниками. Обов'язковою умовою комунікації є постійний зворотній зв'язок та практика активного слухання, що в свою чергу створює атмосферу поваги до особистості, думки, врахування різних точок зору, відчуття затребуваності учасників.

Орбан-Лембрик Л.Е. пояснює, що комунікативна діяльність групи здійснюється у певному соціально-психологічному середовищі, де відбуваються взаємовідносини в середині спільноти та її зовнішні зв'язки. На групу та її членів соціально-психологічне середовище впливає не тільки безпосередньо, нормативними цінностями, прикладами, поведінкою, а й через засоби масової комунікації, встановлені в суспільстві закони, правила, моральні норми, звичаї, через систему комунікацій, що склалися в спільноті. Проблема взаємодії і взаємозв'язку групи з соціально-психологічним середовищем лежить у площині: безпосереднього взаємозв'язку і постійної залежності між ними, що відбувається на змістовному боці комунікативних потреб групи та окремих її членів; цілеспрямованого впливу групи на середовище і останнього – на групу, що спричиняє зміни і розвиток кожного з них; виникнення суперечностей і антагонізмів між середовищем та групою за умов відсутності в соціально-психологічному середовищі можливостей для задоволення комунікативних потреб групи та її членів; впливу групи та її членів на середовище і, навпаки, що веде до змін кожного з них; виникнення суперечностей між групою та учасниками комунікативного процесу і середовищем у випадку відсутності в останньому умов для ефективного функціонування групи [5;6].

Гранично узагальнений педагогічний контекст пояснює феномен соціалізації як суб'єктивоване освітнє середовище особистісного розвитку людини, що дорослішає.

У такому значенні соціалізація розуміється як шлях накопичення особистістю «досвіду базових установок, що відповідають її соціальним ролям», що уможливило спілкування індивідів між собою, забезпечує збереження суспільства в ході зміни поколінь, прищеплюючи молодій людині «загальноприйняті ідеали, цінності та зразки поведінки» [4, с.60.].

Психолого-педагогічна точка зору розкриває зміст феномену соціалізації як процесу залучення особистості до суспільства, обґрунтовує демократичний (добровільний, внутрішньо-ініціативний) характер присвоєння соціальних ролей у площині соціалізованих механізмів.

Суб'єктна сторона аналізованого процесу представлена так званими «агентами соціалізації» - це люди та заклади, відповідальні за навчання культурним нормам та засвоєння соціальних ролей.

При цьому до «агентів первинної соціалізації» дослідники відносять сім'ю, друзів, однолітків, вчителів, лідерів молодіжних угруповань, тоді як до «агентів вторинної соціалізації» - адміністрацію школи, вузу, університету, підприємства, засоби масової інформації та інші освітньо-орієнтовані соціальні структури.

Традиційно виділяють дві основні форми соціалізації особистості: стихійну (вплив на людину різних, найчастіше випадкових обставин життя) та організовану (цілеспрямований вплив, що здійснюється відповідно до прийнятих ідеалів та установок сім'ї, освітніх установ, трудових колективів та ін.).

У сучасній науковій літературі існує досить широкий набір визначень соціалізації, які різняться залежно від розуміння їхніми авторами сутності й структури особистості як психосоціогенної істоти. Більшість визначень цього поняття містить загальне положення про те, що сутність соціалізації полягає у засвоєнні індивідом соціального досвіду, але розуміння змісту цього досвіду, його структури, засобів і порядку засвоєння істотно відрізняються.

Отже, соціалізація (від лат. *socialis* – суспільний) – це:

– процес, в ході якого дитина поступово перетворюється на особистість, яка розуміє і саму себе і довкілля, набуває знань і навичок, притаманних культурі, в якій він (або вона) народився;

– процес інтеграції індивіда у суспільство, у різноманітні типи соціальних спільнот (група, соціальні інститути, соціальна організація) шляхом засвоєння ним елементів культури, соціальних норм і цінностей, на основі яких формуються соціально-значущі риси особистості;

– процес розвитку людини як соціальної істоти, становлення її як особистості;

– процес засвоєння індивідом соціального досвіду, системи соціальних зв'язків і відносин;

– процес засвоєння індивідом знань, досвіду, норм і цінностей, включення його до системи соціальних зв'язків і відносин, необхідних для його становлення і життєдіяльності в даному суспільстві;

– способи формування умінь і соціальних установок індивідів, які відповідають їх соціальним ролям; процес становлення особистості, навчання і засвоєння індивідом цінностей, норм, установок, зразків поведінки, притаманних певному суспільству, соціальній спільноті, групі [1].

Одним із найбільш повних може вважатись визначення соціалізації особистості в інтерпретації М. Лукашевича: це «процес становлення особистості як суспільної істоти, під час якого налагоджуються різноманітні зв'язки особистості з суспільством, засвоюються орієнтації, цінності, норми, відбувається розвиток особистісних властивостей, формуються активність та цілісність особистості, набувається соціальний досвід, що нагромаджений людством за весь період розвитку» [3, с. 12].

Ми погоджуємося із думкою дослідника Г. Лешука, що соціалізація особистості є специфічною формою набуття нею тих суспільних цінностей, що існують в усіх сферах суспільного

життя. Основою соціалізації є освоєння індивідом мови соціальної спільноти, мислення, форм раціональності й чуттєвості, сприйняття норм, цінностей, традицій, звичаїв, зразків діяльності тощо. Індивід соціалізується, включаючись у різноманітні форми соціальної діяльності, засвоюючи характерні для них соціальні ролі. Тому соціалізацію особистості можна розглядати як перехід від індивідуального до соціального. Водночас соціалізація передбачає індивідуалізацію, оскільки людина засвоює існуючі цінності вибірково, через свої інтереси, світогляд, формуючи власні потреби, цінності. Водночас соціалізація – найважливіший чинник стабільності суспільства, його нормального функціонування та розвитку. [2, с. 12].

Успішність соціалізованого впливу багато в чому визначається ступенем актуалізації освітньої складової взаємодії особистості з навколишнім середовищем під час засвоєння соціальних і культурних цінностей. У гуманітарному вимірі під соціалізацією розуміється процес засвоєння людським індивідом певної системи знань, норм і цінностей, що дозволяють йому стати повноправним членом суспільства, повноцінно існувати серед собі подібних як особистість.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрому. Проектна діяльність є ефективним засобом соціалізації особистості у процесі професійної підготовки. Продуктом включення індивіда у процес соціалізації шляхом залучення до спільної діяльності, об'єднаної визначеною метою є отримання цінного соціального досвіду, інтеріоризація норм, цінностей задля позитивної адаптації та орієнтуванні особистості в складному просторі суспільних відносин.

Проектна діяльність організована з опорою на механізми і принципи соціалізації особистості стає середовищем, де особистість отримує знання і навички, необхідні для теперішньої і майбутньої ситуації її соціо-професійного становлення і зростання. Різносторонній спектр міжособистісної взаємодії у процесі проектної роботи розвиває комунікаційну, громадянську, лідерську та інші компетентності, сприяє усвідомленню визначеної тимчасової або тривалої соціальної ролі, значення особистого внеску у спільну справу.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Гарасимів Т. З. Особистість та проблеми її соціалізації. *Форум права*. 2009. №3. С. 156–161.
2. Лешук Г. В. Соціалізація особистості як соціально-педагогічне явище. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія “Педагогіка, соціальна робота”. Випуск 20. С.71–73.
3. Лукашевич М.П. Соціалізація. Виховні механізми і технології: Навч.-метод. посібник. К.: ІЗМН, 1998. 112 с.
4. Москаленко В. В. Соціалізація особистості: монографія. К.: Фенікс, 2013. 540 с.
5. Орбан-Лембрик Л. Е. Феномен групи в соціальній психології: від старого знання до нового. *Соціальна психологія*. Е., 2006. № 6 (20). С. 72–94.
6. Орбан-Лембрик Л. Е. Група як соціально-психологічний феномен. Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія. Івано-Франківськ, 2004. Вип. 9. Ч. 1. С. 12–20.

7. Філдінг П. Дж. Як керувати проектами. Пер. з англ. О. Якименко. Харків : Вид-во «Ранок» : Фабула, 2024. 240 с.
8. Хігні Дж. Основи управління проектами. Пер. з англ. Я. Машико. Харків: Вид-во «Ранок»: Фабула, 2023. 272 с.
9. Parsons T. Social structure and personality. Free Press. 1964.
10. Tuckman B. W. Developmental sequence in small groups. Psychological Bulletin, 1965. 63(6), P. 384–399.

REFERENCES

1. Narasymiv, T. Z. (2009). Osobystist ta problemy yii sotsializatsii [Personality and problems of its socialization]. Forum prava. № 3. S. 156–161. [in Ukrainian]
2. Leshchuk, H. V. Sotsializatsiia osobystosti yak sotsialno-pedahohichne yavyshe [Socialization of personality as a socio-pedagogical phenomenon.]. Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. "Pedagogy, social work" Series. Issue 20. S.71–73. [in Ukrainian]
3. Lukashevych, M. P. (1998). Sotsializatsiia. Vykhovni mekhanizmy i tekhnologii: Navch.- metod. Posibnyk [Socialization. Educational mechanisms and technologies: teaching method. manual]. K.: IZMN. 112 s. [in Ukrainian]
4. Moskalenko, V. V. (2013). Sotsializatsiia osobystosti: monohrafiia [Socialization of personality: monograph]. K.:Feniks. 540 s. [in Ukrainian]
5. Orban-Lembryk, L. E. (2006). Fenomen hrupy v sotsialnii psykholohii: vid staroho znannia do novoho. Sotsialna psykholohiia [The group phenomenon in social psychology: from old knowledge to new. Social Psychology.]. E., №6 (20). S. 72–94. [in Ukrainian]
6. Orban-Lembryk, L. E. (2004). Hrupa yak sotsialno-psykholohichni fenomen. Zbirnyk naukovykh prats: filosofiia, sotsiologiia, psykholohiia [The group as a socio-psychological phenomenon. Collection of scientific works: philosophy, sociology, psychology]. Ivano-Frankivsk. Issue.9. P.1. S. 12–20. [in Ukrainian]
7. Fildinh, P. Dzh. (2024). Yak keruvaty proektamy [How to manage projects]. Per. z anhl. O.lakymenko. Kharkiv : Vyd-vo «Ranok» : Fabula, 240 s. [in Ukrainian]

8. Kihni, Dzh. (2023). Osnovy upravlinnia proiektamy [Basics of project management]. Per. z anhl. Ya.Mashyko. Kharkiv: Vyd-vo «Ranok»: Fabula, 272 s. [in Ukrainian]
9. Parsons, T. (1964). Social structure and personality. Free Press. [in English]
10. Tuckman, B. W. (1965). Developmental sequence in small groups. Psychological Bulletin, 63 (6), P. 384–399. [in English]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ЛЯШЕНКО Ростислав Олександрович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: питання самоактуалізації та самореалізації особистості, феномени «само», професійна підготовка майбутніх фахівців.

БАБЕНКО Тетяна Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: соціально-професійне становлення педагога.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

LIASHENKO Rostyslav Oleksandrovykh – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Pedagogy and Special Education, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University.

Scientific interests: issues of self-actualization and self-realization of personality, phenomena of "self", professional training of future specialists.

BABENKO Tetiana Vasylyivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Pedagogy and Special Education, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University.

Scientific interests: socio-professional development of pedagogue.

Стаття надійшла до редакції 06.05.2024 р.

УДК 37.0:[78.01:81'22]

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-214-249-255

ЛЯЩЕНКО Ірина Сергіївна –

викладач кафедри музикознавства,
інструментальної та хореографічної
підготовки факультету мистецтв
Криворізького державного
педагогічного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2070-8538>
e-mail: isusova.mus@gmail.com

ФОРМУВАННЯ СЕМІОТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В КОНТЕКСТІ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО ТА АКсіОЛОГІЧНОГО ПІДХОДІВ

Освітній простір, зокрема мистецький, вимагає нині істотного оновлення. З метою посилення фахової підготовки здобувачів вищої освіти в мистецькій, музичній галузі, а також подальшої практичної реалізації потенціалу молоді в умовах сучасних освітніх вимог, доцільним є залучення засад музичної семіотики в аналітико-музикознавчий вимір навчального процесу майбутніх учителів музичного мистецтва. Семіотична компетентність, відтак, є новою та важливою складовою професійної підготовки висококваліфікованих викладачів-музикантів. Задля створення базових теоретичних положень, необхідних у подальшому для дослідження семіотичної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва важливо виокремити необхідні методологічні підходи. Метою дослідження є вивчення двох основних методологічних підходів – культурологічного та аксіологічного – відповідно до заявленої проблематики. Внаслідок проведеного аналізу понять «культурологічний підхід» та «аксіологічний підхід» з філософсько-культурологічної, педагогічної, музично-педагогічної позицій доведено доцільність використання цих наукових підходів для дослідження та впровадження результатів у механізми формування семіотичної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. Перспективними для дослідження проблематики семіотичної компетентності майбутніх фахівців у галузі музичної педагогіки видаються залучення ще ряду методологічних підходів, наприклад, герменевтичного. Це дозволить створити найбільш повну методологічну базу дослідження проблематики музичної семіотики та семіотичної компетентності в умовах музично-теоретичної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва (навчальні дисципліни: «Аналіз музичних творів»,